

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Батанова Людмила Олександрівна СТАН МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	240
Іванченко Едуард Пилипович ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТОВАРІВ	241
Івасюк Ігор Георгійович ДЕЯКІ ЗАХОДИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	244
Коваль Наталія Олексіївна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ	246
Козарійчук Дмитро Васильович ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	248
Панчук Анна Олександрівна ЩОДО ЗМІНИ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПОРТАМИ В УКРАЇНІ	249
Плохута Євгеній Петрович ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ У МИТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	252
Сергєєв Юрій Володимирович БЕЗПЕКА В ЧОРНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ ТА РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА США	254
Назарко Артем Аркадійович ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ У РОЗУМІННІ СТАТТІ 337 ¹ МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	255
Омельченко Андрій Іванович РЕЖИМ ПІДВОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО БАЗИСУ.....	258
Рудик Марко Романович КОНТРОЛЬ СУДЕН ДЕРЖАВОЮ ПОРТУ У СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ СУБСТАНДАРТНОМУ СУДНОПЛАВСТВУ	260

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакаянова Нана Мезенівна ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТІВ В АСПЕКТІ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАННЯ	262
Косюта Михайло Васильович УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ЗГІДНО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	265
Кісліцина Ірина Олександрівна ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТАМИ ЕТИЧНИХ НОРМ ПРИ ВЕДЕННІ ОНЛАЙН-БЛОГІВ.....	267
Ковальчук Інна Сергіївна ПРАВОЗАХИСНА РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У ВОЄННИЙ ЧАС	269
Кравченко Марина Олександрівна ПОРУШЕННЯ СУДДЕЮ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	271
Кубаєнко Андрій Володимирович МОДЕЛІ ТА ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	273
Свида Олексій Георгійович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	275
Храпенко Олена Олегівна ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АДВОКАТУРІ.....	277
Курганський Олександр Валерійович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОКУРАТУР В УКРАЇНІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД	279
Нестерчук Лілія Петрівна ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	281
Зубрицький Олександр Олександрович ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ АДВОКАТА ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	283
Мозгальов Віктор Юрійович ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ ...	286
Полетило Павло Сергійович МОДЕЛЬ СПРАВЕДЛИВОГО ПРАВОСУДДЯ (ВИПАДОК, КОЛИ СВІДОК ОБВИНУВАЧЕННЯ ВІДСУТНІЙ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ)	288
Хлистік Мирослава Андріївна ПРИМИРЕННЯ СТОРІН СПОРУ ШЛЯХОМ МЕДІАЦІЇ ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОЦЕСУ.....	291

Косюта Михайло Васильович
Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри судових, правоохоронних органів та адвокатури,
доктор юридичних наук, заслужений юрист України

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ ЗГІДНО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» прокурор здійснює нагляд і є процесуальною фігурою у цьому процесі. Як зазначено у згаданій статті цього закону, прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову» та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню.

Виконуючи зазначені завдання і здійснюючи відповідні заходи, прокурор вносить вагомий вклад в протидію злочинності. Фактично він здійснює кримінальне переслідування, яке в широкому розумінні розглядається як діяльність органів досудового розслідування і прокуратури по доведенню вини підозрюваного у вчиненні злочину. Цей термін не використовується в українському законодавстві, але фігурує у міжнародних правових актах, ратифікованих Україною. У рекомендації R (2000) 19 Комітету Міністрів держав-членів Ради Європи від 6 жовтня 2000 року «Про роль прокуратури в системі кримінального судочинства» (п. 1.2) зазначено, що у всіх системах кримінального судочинства прокурори приймають рішення про порушення та продовження кримінального переслідування.

Поряд з цим прокурор при здійсненні нагляду виконує правозахисну функцію, захищаючи права потерпілих від кримінальних правопорушень і запобігаючи незаконному притягненню осіб до кримінальної відповідальності. Здійснюючи процесуальне керівництво, прокурор має право:

По-перше, приймати самостійні процесуальні рішення, що стосуються розслідування: починати розслідування за наявності підстав, передбачених КПК України, закривати кримінальні провадження, продовжувати строк досудового розслідування, повідомляти особі про підозру, пред'являти цивільні позови в інтересах держави і громадян, звертатися до суду із обвинувальним актом, клопотанням про застосування заходів медичного або виховного характеру до слідчого судді;

По-друге, самостійно усувати порушення закону посадовими особами, які беруть участь у досудовому розслідуванні, шляхом скасування незаконних і необґрунтованих постанов слідчих;

По-третє, давати доручення і вказівки слідчим та органам досудового розслідування про проведення слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, призначати ревізії та перевірки, ініціювати перед керівником органами досудового розслідування призначення іншого слідчого, зокрема через неефективність розслідувань; доручати органам досудового розслідування виконання дій, пов'язаних з реалізацією міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю;

По-четверте, здійснювати погодження і санкціонування процесуальних дій та рішень слідчого у випадках, передбачених законом;

По-п'яте, вживати в установленому законом порядку заходи щодо притягнення слідчих і посадових осіб оперативних підрозділів до відповідальності за порушення законів.

Слід мати на увазі, що покладення на прокуратуру функцій процесуального керівництва означає не тільки появу нових повноважень стосовно органів досудового розслідування, а й

покладення персональної відповідальності на прокурорів за якість і ефективність розкриття і подальшого розслідування всіх кримінальних правопорушень.

Прокурор має право скасовувати незаконні і необґрунтовані постанови слідчого і давати їм обов'язкові до виконання вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій (п. п. 7,4 ч. 2 ст. 36 КПК України). Прокурор перевіряє кримінальні провадження, у зв'язку з чим він має право на повний доступ до матеріалів, документів, та інших відомостей (п.2 ч. 2 ст. 36 КПК України), що стосуються досудового розслідування, санкціонує проведення деяких процесуальних дій, дає згоду на звернення до суду з поданням, тощо. Особливістю процесуального стану прокурора під час досудового розслідування є й те, що прокурорський нагляд містить у собі право вирішувати усі процесуальні питання, які виникають на цій стадії процесу, за винятком тих питань, рішення яких належить до виняткової компетенції суду або судді. Наприклад, прокурор має право власноручно починати досудове розслідування за наявності підстав передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

Проте, при здійсненні нагляду за додержанням законів органами досудового розслідування, прокурор не повинен обмежувати передбачені законом право слідчого і його процесуальну самостійність. При здійсненні нагляду за розслідуванням злочинів, вчинених організованими групами і злочинним організаціями, службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, іноземцями, народними депутатами України, суддями, керівниками правоохоронних органів і вчиненні проти них, а також проти журналістів в разі перешкоджання їх законній професійній діяльності та інші злочини, які набули в суспільстві негативного резонансу, прокурори або їх заступники мають особисто виїжджати на місце події, вживати заходів для якісного проведення огляду, організації першочергових слідчих та оперативно-розшукових дій для розкриття злочину. Працівники прокуратури також зобов'язані виїжджати на місце події по фактах смерті з ознаками насильства.

Прокурор скасовує незаконні чи необґрунтовані рішення слідчих та органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. При цьому найбільшій уваги прокурор має приділяти перевірці ключових рішень згаданих суб'єктів доказування: про правомірність внесення до Єдиного реєстру заяв та повідомлень про правопорушення чи про відмову у такій реєстрації; про зупинення досудового розслідування; про закриття провадження, щодо повідомлення особі про підозру, про клопотання щодо обрання запобіжного заходу та мір процесуального примусу й інші процесуальні рішення.

Прокурор також дає письмові вказівки про розслідування кримінальних правопорушень, про обрання, зміну, або скасування запобіжного заходу, кваліфікацію злочину про проведення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.

Прокурор може доручати проведення певних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам. Доручення прокурора повинно бути письмовим.

Підставою для направлення провадження на додаткове розслідування можуть бути істотні порушення норм КПК, через які обвинувальний акт не може бути направлений до суду, а саме через неповноту досудового слідства, що не може бути усунена в судовому засіданні, порушення права підозрюваного на захист та інші. Рішення про повернення провадження слідчому на додаткове розслідування процесуально закріплюється постановою прокурора з вказівками щодо усунення недоліків, прогалин та порушень закону.

Прокурори вищого рівня, зокрема Генеральний прокурор, його заступники, прокурори АРК, областей, міст Києва та Севастополя і прирівняні до них прокурори мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу. Мета такого вилучення кримінального провадження і передача іншому слідчому забезпечення найбільш повного і об'єктивного розслідування. Слід зазначити, що такі дії прокурора в жодному разі не мають бути засобами тиску на слідчих. Підставою для передачі провадження можуть бути тільки виключно забезпечення найбільш повного, ефективного і

об'єктивного розслідування, доручення розслідування більш компетентному і досвідченому слідчому у зв'язку зі складністю розслідування. Оформлення такого доручення іншому слідчому повинно відбуватися в письмовій формі із зазначенням мотивів рішення прокурора.

Прокурор здійснює також інші повноваження, передбачені КПК, затверджує деякі постанови слідчого, дає згоди на проведення слідчих (розшукових) дій й інших процесуальних дій слідчого.

Прокурор, отримавши повідомлення, перевіряє законність затримання особи, яка розшукується компетентними органами іноземних держав, та негайно інформує прокуратуру області. За дорученням Офісу Генерального прокурора екстрадиційна перевірка здійснюється прокуратурою області.

На підставі п. 1 ч. 1 ст. 131-1 Конституції України «Про прокуратуру» прокурор підтримує публічне обвинувачення у судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені КПК України. При цьому він має право змінити обвинувачення, висунути додаткове обвинувачення у випадках та в порядку, передбачених законом.

При цьому, будучи стороною у процесі, він має рівні процесуальні права з іншими учасниками провадження.

Свої повноваження щодо заходів до усунення порушень закону, допущених судами при розгляді кримінальних проваджень, прокурор може реалізувати через відповідне рішення, подавши апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р., прийнята на V сесії Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2–3. Ст. 12.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Малярєнко В. Т., Пилипчук П. П. Про межі судового контролю за додержанням прав і свобод людини в стадії попереднього розслідування кримінальної справи. *Вісник Верховного Суду України*. 2001. № 2. С. 39–43.
5. Прокурорський нагляд в Україні : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред. Ю. М. Грошевого, І. Є. Марочкіна. Донецьк : Донеччина, 1997. 256 с.

Ключові слова: прокурор, нагляд прокурора, функції прокуратури, кримінальне переслідування, процесуальне керівництво, повноваження прокурора, досудове розслідування.

Keywords: prosecutor, prosecutor's supervision, functions of the prosecution service, criminal prosecution, procedural guidance, powers of the prosecutor, pre-trial investigation.

Кісліцина Ірина Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТАМИ ЕТИЧНИХ НОРМ ПРИ ВЕДЕННІ ОНЛАЙН-БЛОГІВ

В сучасних реаліях соціальні мережі та онлайн-платформи стають все більш популярними засобами комунікації. Відображення професійних практик і принципів у віртуальному